

Голові спеціалізованої вченої ради ДФ 20 051.079
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
доктору економічних наук, професору

САС Людмилі Степанівні

**ВІДГУК офіційного опонента
ШПИКУЛЯКА Олександра Григоровича
на дисертаційну роботу ІВАНІВ Софії Іванівни
на тему: “Організаційно-економічний механізм формування
та використання ресурсного потенціалу
сільськогосподарських підприємств”,
подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 051 – економіка**

**Актуальність теми дослідження та її зв'язок з
науковими програмами, планами, темами**

У сучасних нестабільних умовах господарювання, розвитку підприємницької діяльності важливо доцільно формувати ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств та ефективно його використовувати. Актуальність теми опонованого дисертаційного дослідження визначається науково-практичною необхідністю у вирішенні теоретичних і практичних проблем, які виникають у здійсненні діяльності аграрних підприємств та пов'язані з їх ресурсним забезпеченням. Реалізація спроможності сільськогосподарських підприємств, різних організаційно-правових форм господарювання, досягати економічного і соціального результату, особливо в умовах невизначеності сьогодення, всеціло залежить від організаційно-економічного механізму формування та використання їх ресурсного потенціалу. Особливо респектабельним даний аспект наукового пошуку є в сучасних умовах воєнного часу – відзначених кардиналізацією підприємницьких ризиків.

Актуальність теми дисертаційного дослідження підтверджується тим, що результати отримані дисертантом у процесі здійснення досліджень з виконання науково-дослідної тематики Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, за темою: *«Розробка організаційно-економічного механізму удосконалення функціонування виробничо-господарських структур регіону»* (номер держреєстрації 0111U000875, 01.2011–12.2025 рр.).

У рамках зазначеної наукової тематики дисертанткою було проаналізовано показники впливу на використання ресурсного потенціалу та розроблено прогноз виробництва сільськогосподарських культур у сільськогосподарських підприємствах на перспективу.

Незважаючи на вагомий вклад вітчизняних та зарубіжних вчених постає потреба в удосконаленні організаційного механізму використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств з метою підвищення їх конкурентоспроможності, адже умови функціонування є змінними та динамічними. Даний аспект зумовлює актуальність дисертаційної роботи Іванів Софії Іванівни.

Загальна оцінка змісту роботи

Дисертаційна робота Іванів С.І. на тему: *«Організаційно-економічний механізм формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств»* розміщена на 245 сторінках, містить анотацію представлену двома мовами, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки.

Ознайомившись зі змістом дисертаційної роботи, можна зробити висновок, що дослідження характеризується чіткістю, послідовністю та логічністю, поставлені завдання розкривають

тему та відповідають меті дослідження. У межах викладеного матеріалу вирішені поставлені завдання та відображено ґрунтовні висновки. Мова дисертації українська, стиль – науковий, що відповідають вимогам, які висуваються до наукових праць даного спрямування.

Основні наукові результати, їх новизна, ступінь обґрунтованості та достовірності

Дослідження характеризується раціонально вибудованою методологією пізнання проблеми організаційно-економічного механізму формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, що дозволило отримати науково-обґрунтовані і практично значимі результати, які характеризуються науковою новизною та є достовірними.

Серед положень дисертації, а також напрацювань, які становлять науково-практичну цінність і їх вважаємо елементами наукової новизни, варто виділити наступні знаннєві конструкції і висновки:

- 1) віднесення до структурних елементів ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств складової нематеріального активу, а саме – інформації про технології виробництва продукції, організаційно-управлінську структуру підприємства, інтернет-провайдинг знань і управлінських рішень тощо (п. 1.1);
- 2) організаційно-методичне виокремлення внутрігосподарського інституційного механізму підприємства, який за своїм призначенням і місією реалізує практики координації трансакцій з формування й використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства в рамках виконання положень стратегії розбудови бізнесу (п. 2.2);

- 3) обґрунтування доцільності й розроблення концептуальних положень з організаційно-інституційного та управлінського забезпечення перспективного розвитку територіальних громад за рахунок узгодження їх цілей, спроможностей із чинниками формування і особливостями використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, що утворює локальну систему управління вигодами-витратами (п. 3.1);
- 4) пропонування удосконалень інституційної бази, механізму організаційно-економічного забезпечення розвитку сільських територій, в якості запровадження стимулів розвитку нетипових форм господарських структур, зокрема організацій спільної діяльності малих підприємств для консолідації їх ресурсного потенціалу і диверсифікації через запровадження несільськогосподарських видів діяльності (п. 3.2 і 3.3);
- 5) методичне позиціонування інституційного й організаційно-економічного взаємозв'язку кадрової та соціальної складових ресурсного потенціалу підприємств (п. 1.1., рис. 1.3, с. 39) як чинників соціально відповідального господарювання підприємств, що утворюють спроможності розбудови агробізнесу і сільських територій за траєкторією сталого розвитку, зокрема на прикладі галузі тваринництва (рис. 1.11, с. 68 - 69);
- 6) ідентифіковано відносні показники аналізування використання ресурсів (табл. 1.2, с. 80) з кваліфікацією їх за видами й функціональними статусами у розрізі показників їх оцінки в поєднанні з визначенням сукупності програмних продуктів для автоматизації процесу (рис. 1.15, с. 81) – п. 1.3.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Теоретичне значення отриманих результатів у дисертаційному дослідженні полягає у розширенні теоретичних знань щодо процесу використання ресурсного потенціалу сільськогосподарськими підприємствами, удосконаленні механізму формування ресурсної бази.

Практичне значення полягає у можливості застосування методичних розробок та пропозицій у діяльності сільськогосподарських підприємств, навчальному процесі та у роботі органів місцевого самоврядування. Про практичне впровадження результатів дисертації Іванів С.І. свідчать довідки: № 275/01-14/01 від 31.12.2021р., видана Департаментом агропромислового комплексу, № 9 від 12.05.2023 р. – фермерським господарством «Персей Агро», № 03.04-29/08 від 08.06.2023 р. – Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника.

Повнота викладу основних положень, висновків та результатів дослідження в опублікованих працях

Основні результати дисертації Іванів С.І. пройшли апробацію та представлені у 11 наукових працях, зокрема 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, 5 матеріалів наукових конференцій.

Загальний обсяг публікацій становить 8,28 друк. арк. Беручи до уваги перелік наявних публікацій С.І. Іванів, можна зробити висновок про повне та достатнє відображення основних результатів дослідження.

Дотримання принципів академічної доброчесності

У дисертаційній роботі не виявлено порушень академічної доброчесності. Робота містить посилання на джерела запозичень ідей, розробок, тверджень та інформаційно-аналітичної бази.

Дискусійні положення та зауваження

В рамках проведеного дослідження вирішено значний, достатній для позиціонування його як завершеного обсяг завдань, а результати відзначаються обґрунтованістю і достовірністю, разом з цим мають місце положення, які наслідують характер дискусійності:

1) у п. 1.1 дисертації в окремих випадках вживаються категорії «ресурсний потенціал агропромислового комплексу» і «ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств», які у визначенні кваліфікування суті, автором певним чином ототожнюються (с. 29 - 32), хоча це не зовсім правильно в методичному сенсі; зокрема ведучи мову про сутності ресурсного потенціалу сільгосппідприємств (с. 32), здобувач зазначає, що це «підвид потенціалу, що утворює систему» (с. 32), але на наше переконання – це не зовсім коректна позиція, адже потенціал є потенціал, а підприємства є носіями, або володільцями потенціалу за видами (природний, інвестиційний, кадровий тощо);

2) у п. 1.2 – с. 43 – вживається категорія «біопотенціал» - її слід було розшифрувати і вказати на аспекти економічності й те як наприклад відокремити інституційно біопотенціал рослинництва і тваринництва від земельно-ресурсного потенціалу; слід також чітко розрізняти трудовий і кадровий потенціал;

3) п. 2.2 характеризує організаційно-інституційне забезпечення формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств варто було ув'язати це

питання із категоріями організаційно-правових форм господарювання, адже зокрема на рівні Івано-Франківської області є особливості, зокрема в детермінаціях щодо фермерських господарств;

4) потребує уточнення висновок (с. 138) про те, що «проблемою у веденні діяльності сільськогосподарськими підприємствами в Україні є низький рівень забезпеченості їх новими і модернізованими технічними засобами та машинами» (с. 138) – бо це стосується лише окремих категорій підприємств, адже зокрема великі і середні підприємства забезпечені найкращою технікою та технологіями;

5) у п. 3.2 не до кінця зрозумілим є концептуально-пропозиційне твердження про те, що «сільськогосподарські кооперативи створюють можливості для осучаснення сільськогосподарських підприємств та наближення їх до модернізаційних перетворень» (с. 178) – не зрозуміло яких категорій підприємств стосується дане твердження і в чому тут сенс кооперації.

Проте дані зауваження не применшують вклад автора у вирішення піднятої проблеми в теоретико-методичному і практичному сенсі означення результативності наукового пошуку і є такими, що не критичні для позиціонування позитивного висновку щодо опонованої роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота **ІВАНІВ Софії Іванівни** на тему «*Організаційно-економічний механізм формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств*» є самостійною, цілісною, завершеною науково-дослідною працею, яка містить наукову новизну, має теоретичне і практичне значення. Сформульовані висновки відповідають поставленим завданням, дослідження достатньо повно відображені в опублікованих працях.

Зміст дисертаційної роботи на тему: «*Організаційно-економічний механізм формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств*» та висвітлені у ній результати дослідження відповідають освітньо-науковій програмі спеціальності 051 – економіка, вимогам Наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач **Софія Іванівна ІВАНІВ** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН,
учений секретар
Національного наукового центру
«Інститут аграрної економіки»

Олександр ШПИКУЛЯК

4 грудня 2023 року